

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

תרומה לקטן צצית הגרנות היינו כשאנו יודע לשא את כפיו והא דתנן צפרק הקורא את המגילה עומד (מגילה דף קז. טז) דקטן אינו נושא את כפיו היינו צפני עצמו אבל עם הגדולים נושא כדאשכחן גבי שיר של מקדש פרק אין נערכין (ערכין דף קז. ג.) דתנן בן רגלי [הלוים] היו עומדים וצפני

הלוים היו נקראים והא דלמרינן בשליה פרק קמא דחולין (ד' טז: וס) נתמלא זקנו ראוי לעשות שליח לצור ולירד לפני המיטה ולשאת את כפיו עד שיתמלא זקנו^א איכא לאוקומה ציחדי שאין עמו אחר אי נמי לשאת את כפיו צקציעות וצבעה שמרצ' צרחמים כגון ציוס הכפורים וצמעניו וצמענדות וכן כרין לחלק נמי משום לירד לפני המיטה דצקורא את המגילה עומד (מגילה ד' טז.) תנן קטן קורא צמורה אבל לא פורס על שמע ולא יורד לפני המיטה ולא נושא את כפיו משמע הא גדול יורד לפני המיטה ואף על פי שלא נתמלא זקנו אלא על כרחן כרין לאוקומה היא דחולין כגון לעשות שליח לצור קצוע ולירד לפני המיטה ציוס הכפורים וצמעניו וצמענדות:

ב זמני שם הל' כל: ג ח מ"ש שם הלכה יג:

רבינו חננאל

אוחו (א) ומטבלין אוחו ומורין לו חולין לשם תרומה ודאין היודע לישאל ברשות היודר ספיקו טמא ברה"י ספיקו טהור יודע לפדוש את כפיו חולין לו תרומה בגרנות היודע לישחוט אוכלין משחיטתו אמר רב הונא והוא שגדול עומד על גבי יוכל לאכול כוית דגן בכדי אכילת פרס מרחיקין מצואתו ומימימי רגלו ד' אמות [לקיש ולתפלה ובגדול אפילו אינו יכול לאכול כוית דגן בכדי אכילת פרס מרחיקין מצואתו ומימימי רגלו ד' אמות יכול לאכול כוית צלי שוחטין עליו הפסח ר' יהודה אמר ד שידע הפרש אכילה כיצד נותנין לו צורו וזורקין אגוז ונטלו: יודשלימי אבל אינו עובר לפני החיבה ואינו נושא את כפיו ואינו עומד על הדוכן עד שתמלא זקנו רבי יהודה אמר כולן כבין כ' שנה ולמעלה שנאמר ויעמידו הלוים מבין כ' שנה לצד כבוד פירשנה בשחיטת חולין בסוף פרק ראשון:

והיודע

לשחוט. לאמן ידיו צקי צהלכות שמיטה מותר לאכול משחיטתו כדמפרש רב הונא והוא שגדול עומד על גבי וראה שלא שיה ולא דרס כן פירש צקונטרס משמע דאם אין יודע לאמן ידיו לשחיטה אע"פ שראהו גדול מתחילה ועד סוף שלא שיה ולא דרס אסור לאכול משחיטתו: יבול' לאכול כוית צלי יש שיכול לאכול כוית מצטטל ואינו יכול לאכול כוית צלי ומשערין צלי לפי שדעו של פסח כלי:

הדרן עלך לולב הגזול

לולב וערבה

והשמחה שמונה סוכה^א וניסוך המים שבעה החליל חמשה וששה^ב ההלל שבעה כיצד יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה ושאר כל הימים ששה ערבה שבעה כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת מוליכין את לולביהן להר הבית והחונין מקבלין מהן וסודרין אותן על גבי איצטבא והוקנים מניחין את שלהן בלשכה ומלמדין אותם לומר כל מי שמגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה למחר משכימין ובאין והחונין זורקין אותם לפנייהם והן מחטפין ומכין איש את חבירו וכשראו ב"ד שבאו לידי סכנה התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל בביתו: גמ' אמאי מלמול בעלמא הוא ולידחי שבת אמר רבה^א צורה שמה יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבידנו

היודע לשחוט. לאמן ידיו לשחיטה אף על פי שאינו צקי צהלכות שמיטה: מותר לאכול משחיטתו. כדאמר רב הונא והוא שגדול עומד על גבי וראה שלא שיה ולא דרס^א: כוית דגן. כל חמשה המניין קרי דגן חטין ושעורים וסוכמן ושזולת שועל ושיפון^ב:

מרחיקין מצואתו. משאכל כוית מאלו ככל ענין אכילה שאזאת מינים הללו מקרחת: ד' אמות. לענין קריאת שמע ותפלה: והוא שיבול' לאכול. כוית זה: בכדי אכילת פרס. לצינוני אבל אם כרין זה הקטן לשהות יותר מכלן הרי הוא כאלול עכשיו חזי זית ולמחר חזי זית שכן הלכה למשה מסיני שאין אכילה מצטרפת לשהייה ארוכה מזה: פרס. חזי ככר ששערו צו חכמים מוזן שמי סעודות לעירוב ולשון פרס פלגא דמתן צעירובין (דף קז. טז:) חליה לציט המנוגע לצא צצית המנוגע ליעטון כיוסם צגלים^א שחלאן הכתוב צשהיית שיעור אכילה דכתיב (ויקרא ד) והאכול צצית יכנס צגליו: מסרית: שוחטין עליו את הפסח. ממנין אומר על בני הצמורה ואי לא לא דכתיב (שמות יג) איש לפי אכלו חכסו הראוי לאכילה:

הדרן עלך לולב הגזול

וערבה ששה ושבעה^ב ההלל והשמחה שמונה סוכה^א וניסוך המים שבעה החליל חמשה וששה^ב ההלל שבעה כיצד יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה ושאר כל הימים ששה ערבה שבעה כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת מוליכין את לולביהן להר הבית והחונין מקבלין מהן וסודרין אותן על גבי איצטבא והוקנים מניחין את שלהן בלשכה ומלמדין אותם לומר כל מי שמגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה למחר משכימין ובאין והחונין זורקין אותם לפנייהם והן מחטפין ומכין איש את חבירו וכשראו ב"ד שבאו לידי סכנה התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל בביתו: גמ' אמאי מלמול בעלמא הוא ולידחי שבת אמר רבה^א צורה שמה יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבידנו

הדרן עלך לולב הגזול

וערבה. שהן צמקדש כל שצעה לולב לנטילה וערצה להקיף מוצח דללקמן צפירקין (דף קז. טז:) ששה ושבעה. פעמים שדוחין שצח והן כל שצעה ופעמים שאין דוחין והן להו ששה ימים ולקמייה דמפרש ואזיל לה: דהיי"ל. לגמור כל שמונה כן תקנו צציהם הראשונים^א וצערקין (דף קז.) מפרש מאי שגא מפסח מפני שימי החג חלוקים צקצונותיהן: והשמחה. לאכול צצר שלמים דקיימא לן צפסחים (דף קט.) צומן שצית המקדש קיים אין שמחה אלא צצצר שנאמר^א וצצחת שלמים ואכלת שם ושמחת ואף על גב דהאי קרא לאו צרגלים כתיב דהאי קרא צצר גרויס וצצר עיצל כתיב מיהו צרגלים שמחה כתיב ושמחת צצצגן^ב:

לולב

וערבה. שהן צמקדש כל שצעה לולב לנטילה וערצה להקיף מוצח דללקמן צפירקין (דף קז. טז:) ששה ושבעה. פעמים שדוחין שצח והן כל שצעה ופעמים שאין דוחין והן להו ששה ימים ולקמייה דמפרש ואזיל לה: דהיי"ל. לגמור כל שמונה כן תקנו צציהם הראשונים^א וצערקין (דף קז.) מפרש מאי שגא מפסח מפני שימי החג חלוקים צקצונותיהן: והשמחה. לאכול צצר שלמים דקיימא לן צפסחים (דף קט.) צומן שצית המקדש קיים אין שמחה אלא צצצר שנאמר^א וצצחת שלמים ואכלת שם ושמחת ואף על גב דהאי קרא לאו צרגלים כתיב דהאי קרא צצר גרויס וצצר עיצל כתיב מיהו צרגלים שמחה כתיב ושמחת צצצגן^ב: פובה. לישצ צסוכה: ניסוך המים.

צחמדי החג שחריט ולא ערצית כדלמרינן צקדר יומא צפרק שני (דף קז. טז:) דהיי"ל. שמחת צית השואצה היו שמחים צצג לכבוד שאצית ניסוך המים ומחללים צחלילים וצכנורות ואוחו חליל אינו דוחה יום טוב הלכן פעמים שהוא חמשה ימים צצג כגון שלא חל יום טוב הראשון צצצח דכיון דלא דחי יום טוב וכל שכן שצח צצחולו של מועד פשו להו חמשה ופעמים שהוא ששה כגון שחל יום טוב ראשון צצצח דפשו להו ששה של חול המועד דצומן מקדש אין עושין יום טוב שני: ד' לולב שבעה. דיום טוב ראשון דחי שצח: ושאר כל הימים. שחל צצגן יום טוב ראשון ונמצאת שצח צחולו של מועד לא דחי ואע"ג דכל שצעה הוא מן החורה צמקדש לא דחי כדלמרינן טעמא צצמרל. וכן ערצה צצציעי וצצמרל מפרש מאי שגא שציעי: מצות ל' דב. ציוס טוב הראשון שחל להיות צצצח כילד: ד' ג' י"ט הראשון של חג שחל להיות צצצח כל העם מוליכין את לולביהן להר הבית מערצ שצח: דהיי"ל. שמחין שחיו שם לצורכי צצצר: על גב האיצטבא. רחצה של הר הבית היחה מוקפת איצטבאות ליצצ שם ומסוככת למעלה מפני הגשמים. על גב האיצטבא גר' צצצני דהיינו על צקהל הכל לקחת איש לולבו: ומלמדין. צ"ד את כולם לומר אם יצא לולבו לידי חבירו הרי הוא שלו צצצחה כדי שלא יהא אצלו לא גזול ולא שאלו: גמ' מלמול בעלמא. אין צו דל איסור אלא כמטלטל עליס וכיון דמן החורה הוא צמקדש כל שצעה למה אסרוהו מה סיג לתורה מלאו צו: ללמוד. נעוועו או צצצחמו: ויעבידנו

(א) חוספ' נצכות פ"ג (ה"י"א) (ב) פסחים ע"א. (ג) טענית ג. (ד) לקטן מג. מד. (ה) פסחים טז: (פ) פ"ח: (ז) ר"ה טז: מגילה ד. (ח) עין חולין ב. (ט) עין חלה פ"א מ"ב. (י) תרי"ב מצורע פ"ה ה"ג. (יא) פסחים ק"ה. (יב) דברים טו. (יג) שם טו. (יד) (טז) (יז) [קז. טז].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לולב והשמחה וכו' שמנה שלימים דהיינו ליל מולאי ששעי דבלילה לא יחטו:

תורה אור השלם

(א) פי ברב צקמה רב צצס ויוסף דעת יוסף צקאוב: (ב) ואם יצטמ הבית מזהות משה וצקח הוא ושבנו וקרב אל ביתו במקבת וצפית איש לפי אכלו חכסו על השח: ושמות יב. ד.

הגהות וצינונים

(א) [בחוספ' ברכות לא נוכר דגין אמנם בחוספ' חגיגה איתא דגין] (גליין): (ב) ושל' מ"ז (גליין): (ג) [גי' חיות אלו יעד' שיתמלא זקנו] (גליין): (ד) דאין חגיגה ושמחה כצ"ל (רש"י): (ה) גי' מהרש"ל ומהר"ם עיי"ש: (ו) חבת אחרת ליתא בדפר"ד והגיה כן מהרש"ל ומהר"ם הגיה על קושיא כו': [ז] נצ"ל צצציי ודפר"ד כעין כלי:

(א) [לעיל דף מג.],
(ב) [מסעות סח: לה: ז'ק"ג לה: ז"מ טו: קי: ז"ב קעג: ג] [לעיל לה: ד] לעיל לה: ע"ש מענין ג. מ"ק ג: [נחמס קי: ג.] (ס) [שנת מו: מ"ק ג: קדושין לו: מולין כח.], (ז) [ב"ק ק"ז: י] ע"ין באיכה רבה בפסוק היו צריה לראש ובגישין פרק הנידוקין נו ע"ב (רש"ש), (ח) מ"ט, (ט) לקמן מה, (י) גיטין פח, (יא) פכ"ה, (יב) מג. ד"ה איהו, (יג) ע"ין יומא דף מד: (יד) פרק כ"ה, (טו) לפניו ברפ"ד דע"ז ושם א"י "תרו"ן מילין.

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל א"י לרבה מאי שג':

גליון הש"ס

גמ' שבחום וחורו ויסודם. שנת קד ע"ט מגילה דף ג ע"ב:

הגהות וצינונים

[א] צ"ל דתנן (בית יצחק: [ב] צ"ל והגן (בית יצחק: [ג] ברפ"ד וסמוכים ל"ב דין, והרשב"ה הגיה וסמוכים ל"ב ש"ב: [ד] צ"ל דקאמרת (רש"ש): [ה] רש"ל (גליון): [ו] דפרישית צ"ל (ר"ש דנסור: [ז] ברש"י לפניו א"תא ע"פ מהרש"ל פבירא ל"ה וכן צ"ל בתוס': [ח] יתכן שהיה ר"ת אמר "רש"י" וצ"ל ריש ל"ה ומופיעה כן להדיא בגמ' דפ"ד:

ליקוטי רש"י

אבא שאול אומר. ערבי דלמך קרא לא להכשיר של צבל לא אלא למלך שרין שמי מלח של ערבה אמת לאגדה צלול ואמת למקדש להקיף את המזבח כדאמרין לקמן בפ"ק לולב וערבה (דף מה.). עשר נטיעות ערבה וניסוך דא"ר אביי דל"ה ע"פ רש"י. אלו שלשה נשאלו צניח המדרש שנין להס מן התורה והשיעור שהלכה למשה מסיני הם. ושמע השומע ויגרס סקדר ששמעם וכן שיעורים וסלין ומילין (לעיל דף ה:). שמען השומע וסדרן סקדר ששמען וכן צבל מקום. עשר נטיעות משנה היא סקדר ורע"ט (שמינית פ"א מ"ו) עשר נטיעות המפורשות בתוך בית סאה שאין צין זו לזו אלא כמה שיש צין זו למצותה ותפסו בית סאה שהוא צ' סאה על י' סאה מפורשות לאורך ורוחב צבוח חורשין כל בית סאה צבילין ערב שביעית עד ר"ה א"ע"פ שפ"ה מן התורה להוסיף מחול על הקדש כדנפקא לן מנתיבין וצ"ל חטות חרש של ערב שביעית הנכנס לשיעור וסאור לחרוש שלשים יום לפני ר"ה כדאמרין בשמעתא קמייתא דמ"ק (דף ג.) מקרא, נטיעות נאמר למשה מסיני שמתחילתו תחמיהם עד ר"ה כדי שלא יעשו ואם עשר הן ומפורשות כהלכתן בתוך בית סאה נאמר למשה שיונקות צניח סאה כולה ומותר לחרוש אה כולן צבילין אצל אה אינם עשר או שאין מפורשות כהלכתן חורש תחת כל אמת ואמת כשיעור ייקחה לפי חשבון עשר צבוח סאה וכו'. ערבה. למקדש דלילי ערבה ללולב מקרא נפקא [לעיל דף.]. להקיף המזבח [מ"ק ג:]. וניסוך המים. לממדין של שחר שבעת ימי הסג כדאמרין לקמן (דף מה.) והסג מפרש כ"ל מנסכין צין מים צין מין וכל קרצות כל ימות השנה אין נסכים אלא מין חוץ מן הסג נחמיל של שחר שרין שני ניסוכין [לעיל דף.]. אשתופם. סקד והיה משמש מה יענה [חולין כא.]. ד"ר אב"ר. שלם הייתי אומר תורה של צני א"י היא. ד"ה ה"ה. של צני צבל [ב"ק ק"ז:].

ל"דידהו נמי לא דחי. שלא לעשות ישראל אגודות אגודות ונראה כשמי תורות ללדין לא דחי לולב שנת: בגבולין. מוליקין לצית הכנסת וכולהו צומן הצית דהו כולוהו צאריך וסמוכים להיות צ"ד ויודעים אימת הוקצת הדש אצל עמה משחרב צית המקדש אין לולב דוחה שנת אפי' לצני א"י: ד"א עבדין ל"ה שבעה. אצל יום אחד מיהא עבדין כדאמרין לקמן (פ"מ ג) צ"א צר לדוק והוא היה לאחר חורבן שהרי ר' דאוק אציו צימי ר' יוחנן בן זכאי" וצימי ר"א ור' יהושע ור"ג היה כדאמרין בצבורות (ד' טו.) כלום חלקנו צין חצר לעם הארץ והוא היה השואל: ל"מאן. אליצא דמאן קאמר ערבה דרצנן: עיקר. יום אחד מיהא יש לו שורש אצל ערבה אין לה שום שורש מן התורה צבולין: בהנים בעלי מומין. אף הם דוחקים ונכנסין להקיף צבוליהם וערבה צדס וא"ל להקיף שלא יכנסו צין האולם למזבח וכל השנה אסורים ליכנס שם כדאמרין צמסכת כלים צפרק ראשון: מי אמרה. השתא ס"ד דה"ק מי אמרה שהיא חוצה וקאמר"ל ללאת זה ידי חוצה ולהכי פריך מאן אמרה צממיה: מי אמרה בנטייליה. ומהא חוצה כהנים דקאמר ללאת: ד"מאן בזקיפה. וכהן אחד זוקפה ע"י הכל ואין חוצה על כולם: יסוד נביאים הוא. תקנת נביאים אחרונים חגי זכריה ומלאכי שהיו ממתקני תקנות ישראל צאנשי כנסת הגדולה: מנהג. הנהיגו את העם ולא תקנו להם ונפקא מינה דלא צעיה צרכה דליכא למימר וזונו דאפילו צכלל לא תסור"ל לתא: ופי' א"ר יוחנן. יסוד נביאים היא והא הלכה למשה מסיני היא: שבחום. צגלות צבל שכתו את התורה והמלות צמקלת וזו נשכחה לגמרי: וחורו. נביאים אחרונים: ויסודם. ע"פ הדבור: והא"ר יוחנן ד"בון אמרי ד"הון היא. רב כהנא היה מתלמידי רב והיה חריף מאד וצרח לא"י לפני ר' יוחנן מחמת מרדין [שהרג לאדם אחד] כדאמרין צפרק צתרא דצ"ק (ד' ק"ה.) והולך לו ר' יוחנן לכמה ספיקות והיה אומר ר' יוחנן לצני א"י סבור הייתי שמורה שלם שלא גליתם מארצכם ולא היה לכם טירוף הדעת אצל ראייתו של צני צבל שאע"פ שגלו עמדה להס חכמת החרש והמסגר שגלו עם יכניה כדכתיב הכל גצורים עושי מלחמה ותניא צסדר עולם" וכי מה גצורה עושים צני אדם הנחונים צשלשלאות של צרול אלא שהיו גצורים צמלחמתה של תורה אלמא"ל לר' יוחנן לא נשתכחה תורה צגלות צבל כך פ"י צקונטרס והקשה רצינו תס אטו מי לא אשכחן פ' הצונה (שנה קד. וס) גצי מנלפ"ן שחוס ותורו ויסודם ולא פריך הכי ועוד אטו משום דהס צני תורה א"ל שישכחו תורת ערבה ורצינו חננאל גרס דלכון אמר דלהון היא ומפרש רצינו תס שהיה ר' יוחנן אומר לתלמידיו שהיו לפניו מצבל אחד משלם אומר דהוא

אמרי ל"דידהו נמי לא דחי. ל"ק מידי משופר כדפרישנא לעיל: בהנים בעלי מומין. ה"ה דהוה מלי למימר ופרועי ראש דמרייהו אסירי אי לאו משום ערבה כדתנן פ"ק דכלים (מ"ט) צין האולם ולמזבח מקודש הימנו שאין צעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם: אמר ל"ה ר' יוחנן מי אמרה. סלקא דעתיה דה"ק מי אמרה שהיא חוצה לאורייתא ואתא דחיה מעלות דרצנן" דלמא דרצנן היא דלא דחין מעלות דרצנן משום תקנתא דרצנן ולכן פריך הא איהו אמרה ומשני מי אמרה שהיא צנטילה דלמא צוקיפה וכיון דאין מקיפין את המזבח ולא צעיי אלא זקיפה צעלמא אחד זוקף ע"י כולן א"י צעלי מומין אפשר להו לזוקף צסאר רוחות ולא יכנסו צין האולם ולמזבח ואפי' תימצי לומר צנטילה כדאסקינן לעיל דאיתומצ מ"ד צוקיפה מי אמרה צצעלי מומין דלמא אין הלכה למשה מסיני אלא צממימין הראוין לעבודה כמו שאין הלכה למשה מסיני צורים אלא צנהינס דצהא מודית מדללא אמרת זריס נכנסין ולפי שיטה זו דפרי"ל דמעלה דרצנן היא קשה לאצא שאול דליף (לעיל דף לה.) ערבה של מזבח מדכתיב ערבי אמאי צנהינס דלמא אפי' צשראל כמו ערבה דלולב וי"ל דשמא הקפת מזבח צנהינס ושאר ישראל צעזרה צלא הקפה: והא א"ר יוחנן ד"בון אמרי ד"הון היא. רב כהנא מתלמידי דרב היה ומצבל צרת לא"י לפני ר' יוחנן מחמת מרדין כדאמרין פרק צתרא דצ"ק (דף ק"ה. וס): והולך לו ר' יוחנן לכמה ספיקות וא"ר יוחנן לצני א"י סבור הייתי שהתורה שלם שלא גליתם מארצכם ולא היה לכם טירוף הדעת אצל ראייתו של צני צבל שאע"פ שגלו עמדה להס חכמת החרש והמסגר שגלו עם יכניה כדכתיב הכל גצורים עושי מלחמה ותניא צסדר עולם" וכי מה גצורה עושים צני אדם הנחונים צשלשלאות של צרול אלא שהיו גצורים צמלחמתה של תורה אלמא"ל לר' יוחנן לא נשתכחה תורה צגלות צבל כך פ"י צקונטרס והקשה רצינו תס אטו מי לא אשכחן פ' הצונה (שנה קד. וס) גצי מנלפ"ן שחוס ותורו ויסודם ולא פריך הכי ועוד אטו משום דהס צני תורה א"ל שישכחו תורת ערבה ורצינו חננאל גרס דלכון אמר דלהון היא ומפרש רצינו תס שהיה ר' יוחנן אומר לתלמידיו שהיו לפניו מצבל אחד משלם אומר דהוא

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל א"י לרבה מאי שג':

גליון הש"ס

גמ' שבחום וחורו ויסודם. שנת קד ע"ט מגילה דף ג ע"ב:

הגהות וצינונים

אבא שאול אומר. ערבי דלמך קרא לא להכשיר של צבל לא אלא למלך שרין שמי מלח של ערבה אמת לאגדה צלול ואמת למקדש להקיף את המזבח כדאמרין לקמן בפ"ק לולב וערבה (דף מה.). עשר נטיעות ערבה וניסוך דא"ר אביי דל"ה ע"פ רש"י. אלו שלשה נשאלו צניח המדרש שנין להס מן התורה והשיעור שהלכה למשה מסיני הם. ושמע השומע ויגרס סקדר ששמעם וכן שיעורים וסלין ומילין (לעיל דף ה:). שמען השומע וסדרן סקדר ששמען וכן צבל מקום. עשר נטיעות משנה היא סקדר ורע"ט (שמינית פ"א מ"ו) עשר נטיעות המפורשות בתוך בית סאה שאין צין זו לזו אלא כמה שיש צין זו למצותה ותפסו בית סאה שהוא צ' סאה על י' סאה מפורשות לאורך ורוחב צבוח חורשין כל בית סאה צבילין ערב שביעית עד ר"ה א"ע"פ שפ"ה מן התורה להוסיף מחול על הקדש כדנפקא לן מנתיבין וצ"ל חטות חרש של ערב שביעית הנכנס לשיעור וסאור לחרוש שלשים יום לפני ר"ה כדאמרין בשמעתא קמייתא דמ"ק (דף ג.) מקרא, נטיעות נאמר למשה מסיני שמתחילתו תחמיהם עד ר"ה כדי שלא יעשו ואם עשר הן ומפורשות כהלכתן בתוך בית סאה נאמר למשה שיונקות צניח סאה כולה ומותר לחרוש אה כולן צבילין אצל אה אינם עשר או שאין מפורשות כהלכתן חורש תחת כל אמת ואמת כשיעור ייקחה לפי חשבון עשר צבוח סאה וכו'. ערבה. למקדש דלילי ערבה ללולב מקרא נפקא [לעיל דף.]. להקיף המזבח [מ"ק ג:]. וניסוך המים. לממדין של שחר שבעת ימי הסג כדאמרין לקמן (דף מה.) והסג מפרש כ"ל מנסכין צין מים צין מין וכל קרצות כל ימות השנה אין נסכים אלא מין חוץ מן הסג נחמיל של שחר שרין שני ניסוכין [לעיל דף.]. אשתופם. סקד והיה משמש מה יענה [חולין כא.]. ד"ר אב"ר. שלם הייתי אומר תורה של צני א"י היא. ד"ה ה"ה. של צני צבל [ב"ק ק"ז:].

עין משפט
נר מצוה
יב א מ"י פ"ו מהל' לולב הלכה ז י"ז סג עשין מד טו"ט ע"א ס"י מרנא סעף ג: יג ב מ"י ע"ס הלכה כצ:
תורה אור השלם
(א) ולקחתם לכם פירות הראשון פרי עץ הדר פפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמןחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים: [ויקרא כג. כ]
(ב) ארון דניאל די שמה בלמשאצר אשתומם בשעה הרה ורעיהו יבהלפה ענה מקבא ואמר בלמשאצר חלמא ופשרא אל יבהלך ענה בלמשאצר ואמר מרי חלמא לשנאך ופשרת לער: [דניאל ד. כו]

רבינו חננאל

בשבת לדידהו דחו מרתא כל העם מוליקין את לולביהו לכנסת ומשנה אחרת כל העם להר הבית. ואוקימנא להו הא דתנא בהר הבית בזמן שביהמ"ק [היה קיים] והא דתנן בכנסת בזמן הזה. ודחי' לא תריותו בזמן בית המקדש והא דתנן בהר הבית במקדש והא דתנן בכנסת בגבולין וזלתי ירושלים פ"י באר מדינות ותרוייהו כשהמקדש קיים. ועל זה הפסק של שמועה זו קבלנו שאלו שראו שחל יום ד' של ערבה בשבת בזמן שלא נתקבעו השנים בחיקונן כגון יסוד השמר: ירושלמי ר' סימון מפקר לאילין [דמחשבין] יתבון דעתון כי היכי דלא תעבדו תקיעתא ולא ערבתא בשבת ואין תדחקו עבדו תקיעתא בשבת ולא תעבדו ערבה בשבת. א"ל אביי לרבא מ"ש לולב דעבדינן ליה זכר למקדש ומ"ש ערבה דלא עבדינן ואסיק. לולב דאית ליה עיקר מן התורה בפני עצמה בגבולין (א) לא עבדינן לה זכר למקדש. א"ר לוי (ס) כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כשמוקיפין את המזבח כדי לצאת בערבה. א"ל ר' יוחנן מי אמרה בנטיילה דלמא בזקיפה. פי' זה שהיו מקיפין שבעה פעמים בלולב היה ולא בערבה כאשר א"ר אלעזר בראש השמועה. מי אמרה בבעלי מומין דלמא בתמימים. פי' שכוון שמצותה בזקיפה לא יתכן כהנים בעלי מומין לזוקפה על המזבח מן התורה ניסוך המים בשבת. א"ר יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הל"מ: ירושלמי ערבה ולא כאבא שאול דאמר ערבה מן התורה ניסוך המים [ודלא] כרבי עקיבא דאמר [בשני] ונסכיהם בששי ונסכיה בשביעי כלומר אמר יסוד נביאים היא. כלומר הורא בלא חיקון. ואקשינן איני והא אמר ר' יוחנן הל"מ. פי' וכיון שהל"מ אמאי צריכא הורא נביאים ותיקונם והלא מתוקנת ועומרת היא. ופריך [אין] הכי נמי מיהו שכתוה וחורו הנביאים והורו להן הלכה ויסדרו להן ונתקיימה יסוד נביאים ונתברר כי דברי ר' יוחנן שאמר יסוד נביאים היא כלומר יסודה נביאים כי היא הל"מ קאמר. איני והא [אמר] ר' יוחנן לחזקיה בנו של ר' חייא שהוא בבלי דלכון (א) אמרי. כלומר רב כהנא החכם שלם שהוא בבלי אמר דלהון היא. פי' החכם שלם אמר

מפלפל בזה אם ביקור מעכב בדיעבד
והביא שם מב"ק פ"ב דשילשלו דינרין
בקופה וכו' דמשמע דאין ביקור מעכב.

שם (ע"ב) וילך אצל בקי ללמוד וברש"י
נענועו או ברכתו. והדבר
פלא דאם ניחוש ללימוד הברכה א"כ גם
כזית מצה נגזור דלמא ילך אצל חכם
ללמוד הברכה ואם כן יו"ט ראשון של
פסח שחל להיות בשבת נגזור על כזית
מצה גם למה לא סגי לרש"י בטעם
דנענועו. ונראה דנענוע אין מעכב כלל
ויוצא אף בלי נענוע ומדוע ניחוש שילך
אצל בקי ללמוד הלא אם אינו בקי יקח
האתרוג בלי נענוע. אמנם לענין ברכה
בלולב כבר האריכו תוספות דהאיך יברך
עובר לעשייתן הא מדאגב"י נפיק ב"י
ותירצו דמברך קודם נענוע דגם זה בכלל
המצוה. אמנם מי שאינו מנענע צריך
להפך האתרוג כדי שתהי' עובר לעשייתן
כמ"ש תוספות ודבר זה אינו ידוע לכל
ע"כ ממ"נ אם ירצה לנענע דוקא ילך אצל
חכם ללמוד נענועו ואם יספיק א"ע
בנטילת אתרוג בלי נענוע שוב לא ידע
מתי יברך שיהי' עובר לעשייתן וילך אצל
חכם ללמוד מתי יברך אבל במצה אין
שום ספק בברכה ובלולב ילך אצל חכם
ללמוד נענוע או ברכתו ויקח הלולב עמו
ויוציאנו ד"א בר"ה.

מ"ד (ע"ב) ואפקר זתיא לחשוכייא
ופירש"י לעניים.
וצ"ע דהא שביעית הפקר לכל בין לעניים
בין לעשירים. ואולי אחר הביעור הי'
וסובר כר"י בר"י פ"ט דשביעית מ"ח דרק
עניים אוכלין אחר הביעור וע' סנהדרין

ממשמשים בהם וקשו להו ידיים. ע' ר"ה
ט"ו משמע דוקא אתרוג קשו להו ידיים.

מ"א (בה"ספותר) ד"ה דאשתקד בסוה"ד
ואין אוכלים בגינו
שירי מנחה ולא ק"ק אפילו קדשים
קלים. לכאורה הא דק"ק וקדשים קלים
שפת יתר היא דהכא מנחה היא וסגי בהא
דאין אוכלין שירי מנחה. ונראה דלכאורה
מה בכך דאין אוכלין שירי מנחה אכתי
הקומץ אפשר להקטיר דלא אשכחן פסול
במזבח שנפגם רק בזבחים ולא בקומץ
כמ"ש תוספות זבחים נ"ט ד"ה ע"ד אלא
כיון דעכ"פ אין אוכלין שירי מנחה הרי
ממילא אסור להקטיר הקומץ כדין שירים
שנטמאו או נפסלו דאין מקטיר קומץ
עליהן ותוספות זבחים דף נ"ט דכתב
דמקטיר קומץ בזה"ז חייב יתכן אף
דלכתחלה אסור דאם אין שירים אין קומץ
מכ"מ אם עלה לא ירד ולכך חייב בחוץ
כדאמרינן בכ"ד. אמנם הא דאין מקטיר
קומץ בשירים שנפסלו כתבו תוספות
מנחות דף ט' ד"ה אותן דוקא פסול שנוהג
גם בבשר קדשים אבל מה שפסול רק
במנחה ולא בבשר מותר להקטיר קומץ
עליהן יעו"ש ע"כ סיומו תוספות הכא ולא
קדשי קדשים כו' דפסול זה היא גם בבשר
ולכך אינו מקטיר קומץ ע"ז ודוק. ושור"ר
בתשו' בית יצחק יו"ד ח"ב ס' קכ"ג
שהעיר בקצת מזה.

מ"ב (ע"א) שאינו מבוקר כהלכתו. ע'
תוספות מוכח דסברי
ביקור ד' ימים מעכב אף בדיעבד ובט"א
מגילה כ"א כתב דביקור אינו מעכב וע'
בכפ"ת כאן ובאו"ז ה' פסח ס' רכ"ח

ראשון לציון ולא גזרו על יריט לפניכם וכיו רשאים לאוס צייג, אבל משנינו מגילה תענית, ותנן כל ככתוב צמגלת תענית אסור לפניכם, עיי' אין קובעים לוס צייג לפולם, וכי נדחה כלום לייא, דייצ גייכ אסור משום יום טווייניום כדאי שלכי פרק צי דתענית. והשחא סוגי דבנלי וירוי מפרשי לתעניתו דיום כתייבה לאו צייג כוא, אלא כיום שקובעין כלום שהוא צייג כמש"כ לעיל משום יום טווייניום או צני וכי משום קרביית, אבל רבינו דקאי לאסר שצטלה מגילה תענית,

שאלת שלום

פד זה שטנו תמנים חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה בזמן תמנים הראשונים שהיו בקיאים בהשגן וכיו היה יום הערבה כל שבת וסורים בשבת ומקרא מגילה בשבת ומיילין ללג בשבת ותוקעין טופר בשבת אבל היום שאין תמנים בקיאים בהשגן וכיו גזרו תמנים וכיו וכן בשופר וכן במגילה וכיו. לאלמתי דומי שהיו מחניי הדבא בתגילה דתיי חל להיות בשבת וכיו ע"ה: בהכרח ודאי דאירי בזמן שהיו בקיאים בהשגן [ומקדימין עיי' הראיה דעכשו דחניי הקניעות בלא יחול פורים בשבת כדי שלא יבא יום כסור בשבת וכן מוכיחין דברי גאון שכתב בזמן שהיו בקיאים וכיו היה יום הערבה וסורים כל שבת] ואפי' עירות גדולות אין קורין בו ביום מעטמח דרבה כדאמר בסוגי מגילה (ד'): דכיע מיהא מגילה בשבת לא קרינן מיט אמר רבה הכל חיביין בקריאת מגילה ואין הכל בקיאים בהקרא מגילה גזירה שמה ועבירי, וכן בשופר דנמקדש היו תוקעין אבל לא במדניה ויהיו אפי' בירובלים לפרשיי ותוס צייג (כט'): לא היו תוקעין מעטמח דרבה גזירה שמה ועבירי וכי דבשכ אל תעשה יש בה כיד תמנים לעקר דבר מן התורה כמיש רוב המפרשים יהיה כהא י"ל לדעת

קהילה יום תענית ומאי יום כניסה שמתכנסים בו ויושבין בתענית ומבקשים רחמים ב) וכשחל שלשה עשר להיות בשבת מקדימין ויושבין בחמישי בשבת בתענית שהוא יום אחד עשר באדר מפני שאסור להתענות בערב שבת מפני טורח שבת וכשחל י"ג להיות בחמישי בשבת מתענין בו ביום שהוא זמנו אבל מקרא מגילה אין קורין אלא בארביסר בלבד (א) וחייבים לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר למען יזמרו כבוד ולא ידום ואסור לקרות את המגילה בשבת * מאי טעמא אמר רבא הכל חיביין במקרא מגילה ואין הכל בקיאיין במקרא מגילה גזירה שמה יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ועבירנו ארבע אמות דרך רשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב * תנן אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים פחות מיכן הרי זה כפר באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין אבל זמן כהנים ותשעה באב וחגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין ובזמן שחל שלשה עשר באדר להיות בערב שבת או בשבת מקדימין ומתענין בחמישי בשבת מפני שהוא נס ונס מקדימין ולא מאחרין אבל תשעה באב בזמן שחל להיות בשבת מאחרין ומתענין לאחר שבת מפני שהיה בו פורענות ופורענות מאחרין ולא מקדימין ואסור להתענות בשבת מפני כבוד השבת ולא בערב שבת מפני טורח שבת פד וזה ששנו חכמים

שנים עשר עיי'ל, ובחלי ייד להיות צאי בשבת לא האריך כלל, וכיינו משום דבלי נדחה התענית עד י"ג וסבאל שפוסה היא דכיון שנדחה ידחה ליום ה', אבל צהל בשבת ועיקר התענית צעיי', ומכ"מ נדחה ליום הסמישי, מש"ה ולכחו להסניר שכבוד שבת דארוויי כו'. וסבאל זו מבוארת בגמ' ד' צי' פורים שחל בשבת נדחה לבני עיירות ליוכ"כ מפני טורח שבת, משא"כ צהל צעיי' נקבע בזמנו ולא דחין, קמיל דמכ"מ לוס נדחה כוא ליום הסמישי. וכיח מיי' לוס אסור משאל לומות כמו טערה צטנה שחל צעיי' ואינו נדחה, בשלמא צלא דברי רבינו והמדרש יוחא שאין לוס אסור קבוע כלל מדיק כמו ד' לימות, אבל לשיטת רבינו ק'. ויחא דבשלמא ד' לומות יומא דקא גרים לפורענותא מש"ה ראוי לזכרו זיומו אס לא שחל בשבת, אבל יום קהלה דאסור אפי' אי אירע צימי מרדכי ואסור י"ג אדר צעיי' כיו מקדימין התענית ליום החמישי, מש"ה און נמי מקדימין, ועי' מש"כ בסמוך, דמש"כ כשנקבע מגילה תענית לאסור לפניכם נדחה כל לוס אסור צייא, דאי כיה גס צימי מרדכי ואסור י"ג ויי"ג ויום שאסור דבספד ותענית כיו מקדימין יום קהלה לייא, והשחא נמי צימי המשנה כיו כן, וכשצטלה מגילת, חזר הדיון לפיקר קניעותו שהוא צייג. (א) והייבין לקרות מגילה בלילה ולשנותה ביום כו'. כזי נשנה לעיל, ואמת שכן דרכו של רבינו כ"פ, אבל יש מקום לפרש שחזר ושנה משנה זו בשביל דסמך ליי ואסור לקרוא במגילה בשבת גזירה שמה יטלנו בידו כו', וגזירה זו אינה אלא משום קריוחא כמגילה דיום, דעל מלוח בלילה לא גזרו כמו שלא גזרו על מלח ומרור כלשך גזרו על לוגב ושופר, אלא משום דבגילה אין דרך ללאת צייג, וכן צמשי' המגילת כיו הר"צ סקרו דבאל צאי וקוראין בשל לילה בשבת מפלג המנחה אסור. משום שאין קורין מגילה בשבת, אינו מוכרח, דרק על של יום גזרו שכל חיביין אז משא"כ בשל לילה, ואל גזרו אלא משום ק' המגילה דיום. ומכ"מ אסור לייצב צפישיות, דכיון דשגן בסביב א"א ללאת מניחו למק"א. ובאמת ה"י המנהג לפנינו, דעיי' כיו מעמידין עם היח שיבא לצחיקים ללמוד סדר הלילה כמבואר ציי"ק שלמי מ' פסחים, ומש"כ לא כיו מקום לגזור. אולם צכתיי כנוס' אלא צארביסר צלנד, ואסור לקרות את המגילה בשבת כו', ומכ שיציתים חסר צכתיי, וככי נכו. אב"ד עצי כהנים כו'. כלי' וכי' צכתיי. מפני שהוא נס כיו כלי', וכן כוא צדפוס ווינליא, או ליל מפני שהוא צצבילנס. צזמו

כת"ק
כת"ק

ספר חמדת ישראל

חלק ראשון

הכולל שני קונטרסים

תורה אור

יכלכל בתוכו חידושים ופולפולים בדיני
א"ר מדרבנן אי הוי א"ר מה"ת
והבדל בין ראו' לדרבנן כסדר הש"ס בסדרי
זרעים ומועד. ויתבאר בו גם איזהו ענינים
בדברי הרמב"ם ז"ל כסה"מ ונ"כ בשני
השרשים הראשונים:

נר מצוה

יכלכל בתוכו הערות וקצת חידושים
בלשון הרמב"ם ז"ל כס' המצות
ונ"כ ולפעמים יתבאר בארוכה איזהו ענינים
ומצורף קונטרס גדול לבאר ד' הרמב"ם ז"ל
בדיני שבע מצות בי"ג. ועוד ענינים בכללות
המצות כמו שיראה המעי':

כל אלה חברתי יחד מנחת בכורים מחידושי אשר חנני השי"ת ברוב רחמיו עלי הצעיר
באלפי יהודא. מאיר הן נחמ"י נ"י פלאצקי. מילידי קיטנא אבדיק דוואהרט יצ"ו:

הספר הזה נדפס בשנת תרס"ג אמנם יען כי אפסו משוק הספרים ורבים ושלמים
מבקשים את הספר לזאת יצא לאור עוד הפעם עם קונטרס לוח המפתחות
והוספות ותיקונים והערות והארות חדשות מהגאון המחבר שליט"א
אשר הוא בעת אבדיק אסטראב (פלך לאמזא) בעל המחבר ספר כלי המרה
עז"ת ה' חלקים, וספר שאלו שלום ירושלים.

הובא לביה"ד ע"י ישראל נתן. חנוך העניך בני הגאון המחבר שליט"א.

פיעטרקוב

בדפוס של ר' חנוך העניך בה"ר ישעי' זאב נ"י פאלמאן

שנת תרפ"ז לפ"ק

Rabin M. D. Plocki Ostrów-Lomżyński (Poland)

PRINTED in POLAND

הקדמת המחבר

כי נר מצוה, ומורה אור, ותוך חיים, ומוכח מוסר, [משלי ו' כג].

השליה הקדוש בהקדמה כתב לפרש שהמצוה היא כלי לקבל את האור ותורה היא אור שמאיר את המצוד וכמו שהבלי צריך להאור כן האור צריך שיהי' לו אחוזה ומקום שאל"כ אין האור מתקיים. ונראה שזה ענין שאמרו חז"ל כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת. שאם האור הוא יותר מכפי הכלים שהכין לקבל האור אין-להאור אחיזה וממילא אינו מתקיים שהתורה אין מונחת ומתקיים אלא אם מונח בכלי שיוכל לקבל אור תורה כג"ל. והבלי של התורה היא המצוה. ואף אם עוסק בתורה במצות שאין הוא שייך בה מ"מ זה בעצמו שלומד תורה מכת מצות השית שצויה לעסוק בתורה זה בעצמו הוא. הכלי לקבל את האור תורה ונראה שזה ענין ברכת התורה תחילה שעידו שמברכין אנתו. קודם שנתחיל לעסוק בתורה שאנו. לומדים מכת ציווי השית עידו מתקיימת התורה. וי"ל דזה פירוש מה שאמרו חז"ל על מה אברה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה. כי אי מתקיימת לישראל רק בקיום התורה ועידו שלא ברכו בתורה תחילה לא הי' להם כלי לקבל התורה ולא היתה תורה מתקיימת וממילא אברה הארץ. ובחירת פירשנו בדרך זה מה שאמרו חז"ל כיבמות (דף מ"ז ע"ג) שאמרה נעמה לרות אסור לן תחום שבת וצ"ע הבורה בזה שאמרה לה ראשית כל דבר אסור תחום שבת ונראה דהנה ידוע מה שאמרו חז"ל דהאח"ע מנין לחמה וישראל מנין ללכנה והענין הוא כג"ל דהאח"ע רוצין להשיג הכל בשכלם ותכמתם וזה היא בחינת חמה שיש לה אור עצמי משא"כ ישראל מנין ללכנה היינו שישאל אין להם אור רק מה שמקבלין מתורה ומצות ולפי גודל המעשה כן השפעת האור תורה וזה הוא האור האמיתי שהקב"ה נגזר בתורה ועיד מעשה המצות זוכין אנו לאור תורה וזה י"ל ענין מה שאמרה תורה הקדושה אל יצא איש ממקומו ביום השביעי דהנה שכת נשלח השפעה לישראל להשיג אור תורה ולכן בשבת נתנה תורה וכל זאת אל יצא כל איש ממקומו היינו ממדרגתו כפ"מ שהוא. רק כל אחד לפי מקומו והכנתו ישג האור תורה כי רק מה שישג לפי כחו והכנתו זה מתקיים כיון שיש לו מקום אחיזה והנהה כג"ל ולכן כשכאח"כ רות להתגייר אמרה לה נעמה אסור לן תחום שבת לתורות לה שזה הכלל הראשי שמי שבא להתגייר ולהרבה ברת ישראל [בזה"ב] צריך לקבל עליו שלא לצאת חוץ לגבול התורה והמצות והכל לפי רוב וגודל המעשה לפיהם נוכל להשיג האור תורה כג"ל:

וכמו שהאור תורה מתקיים רק לפי גודל מעשה המצוה והכנתו לקבל את האור כן כח המצוה יתגדל ע"י לימוד התורה שנותן אור במצוה ועיד נתעלה מעשה המצוה למעלה למעלה וקשורים זל"ז כשלהבת בנחלת וזה הוא ענין מה שאמרו חז"ל במזמרה (דף ל"ז ע"ג) ת"ד ברוך בכלל וכו' ללמוד. וללמד. לשמור. ולעשות. הרי ארבע. ועי' ברשי ד"ל בזה"ל כל המצות כולן מעונות א"בעה אלה. ולמדתם אוחם. ושמרתם לעשותם. ולמדתם את בניכם. הרי כאן ארבע מצות לכל מצוה עכ"ל. מבואר מזה דחלק הלימוד של המצוה הן מה שלומד לעצמו הן מה שלומד לבניו ולתלמודים הוא חלק מחלקי המצוה ובלעדי הלימוד לא קיים המצוה בשלימות והענין כג"ל דעי' הלימוד נגמר המצוה בשלימות שעידו משחמש בהכלי לצורכה ומדליק האור בתנן וזה הוא תכלית המצוה כמ"ש בזה"ק דכל תרי"ג מצות הם עימין דאורייתא ולכן חלק הלימוד הוא מחלקי המצוה. וזה נראה ענין מה שאמרו חז"ל בברכות (דף י"ז ע"ג) אמר לי' רב לרי"ה נשים במאי זכיין באקרויי בנייהו לבי בנישתא ובאנתווי נבריהו כי רבנן ונפרון לגבריהו עד דאתן מבי רבנן. והבונה כג"ל דשאלת רב היתה כיון שנשים פטורות מתלמוד תורה וא"כ אין להם חלק הלימוד כלל בתורה וא"כ המצות שעושין חסרין הם האור תורה וא"כ במאי זכיין כיון דכל תכלית עשיות המצוה הוא להאיר עידו את האור תורה ועי' השיב שעידו שמגדלין את בנייהם לתלמוד תורה ומחזיקין את ידי בעליהם שיוכלו ללמוד וללמד עידו זוכין הם שהמצות שלהם יאירו נ"כ באור התורה אף שהם בעצמם אין להם חלק בת"ת כמבואר בברכות (דף ל' ע"ג) בתום ד"ה נשים כבדהמז עיי"ש:

ושמעתי אימרים בשם כבוד ארומי הנאהק **מסאכאמשאון** שלימ"א שזה הוא ענין שאמרו חז"ל דלא שאינו נוהג בנשים הוי לאו שא"ש בכל היינו משום דנשים פטורין מת"ת א"כ הלא שאינו נוהג בהן אין להם בו שום שייכות כלל ואין מצוה זו נוהגת בהם כלל לכן הוי איש בכל משא"כ מה שאינו נוהג אלא בכהנים אע"פ שבישראל אינו נוהג מצוה זו לא יתכן לומר דהוי איש בכל מצד שאינו נוהג אלא בכהנים. דא דנהי דישאל ליש בחלק העשוי ממצוה זו אבל מ"מ הם שייכים בחלק הלימוד של המצוה ולזאת לא הוי בגדר איש. ככל אלו דברי קדשו. ועי' כפרי פ' עקב פסקא מ"א דאיתא שם בזה"ל והיה אם שמעו תשמעו אל מצותי למה נאמר לפי שנאמר ולמדתם אוחם ושמרתם לעשותם שומע אני שלא נתחייבו בתלמוד עד שלא נתחייבו במעשה ת"ל והי' אם שמעו מגיד הכתוב שמיד נתחייבו בתלמוד אין לי אלא מצות שנוהגות עד שלא נכנסו לארץ וכו' וכו' ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם מגיד הכתוב שהמעשה תלוי בתלמוד ואין תלמוד תלוי במעשה עכ"ל. מבואר מזה דחלק הלימוד לא תלוי בחלק המעשה ולפי"ז ה"ה מי שאין לו חלק במעשה המצוה מ"מ חייב בחלק הלימוד ולכן שפיר הוי שוה בכל מפני שכל ישראל יש להם שייכות במצוה זו בחלק הלימוד עכ"פ:

ובדרושים כתבנו עפ"ז לת' קושיות המחברים שהקצו לדעת רש"י ז"ל דהא דנורינן שמא יעבידנו כלולב דוא דחיישינן שמא ילך אצל בסי ללמוד נענינו או ברכתן אי"כ נבי מצוה נמי נגזר שמא יעבידנו

הקדמת המחבר

יעבירו ד אמת ברהי וכשחל יום הראשון של פסח בשבת יהיה אמור לאכול מצה. ואמרנו לה' דהנה באמת תמהו הראשונים על הא דעקרו חזיל דית מצד גזירה שמא יעבירו איך עקרו חכמים דית לגמרי משום גזירה לכן נראה דבאמת חזיל לא עקרו לגמרי כיון דיש למצוה גם חלק הלימוד וחזיל לא עקרו אלא חלק העשוי אבל חלק הלימוד השאירו איכ לא עקרו מצוה זו לגמרי ואז עקירת מצוה מהית לגמרי כיון דיכול לקיים המצוה בחלק הלימוד ומעתה יל דיד כלולב ושופר דאני בגשים ואיכ אפי' אי עקרינן המצוה לא מעקרה לגמרי דעיינן נשאר חלק הלימוד לכן עקרו חזיל מצד גזירה שמא יעבירו מה שאין כן מצוה דגם נשים הייכות בהן ובהם ליש חלק הלימוד איכ אם נבוא לנזור שמא יעבירו יהיה המצוה נעקרת לגמרי מנשים זה לא רצו חכמים. ולמעקרה מאנשים ולא מנשים בוודאי איס כלל לכן במצוה לא נזרו חכמים שמא יעבירו :

ועפיו יל הסבר נכון בר הרשב"א זל שהקשה על הא דנזרו חזיל שמא יעבירו הא איכא לא דכל תגרע וחסה במויא אמו נימא דעובר על מצע איכא בל תגרע איכ למיד לאשאב"מ לוקין עליו יהי לוקה בעובר על עשה ולהניל יל דהנה באמת יש לעי' בהא דקיייל דגם שלא בזמנו איכא בל תוסף והישן בשמיני בסוכה לשם מצוה לוקה ואמאי כיון דהיום אין זמן המצוה כלל מ"ש מוסף בזה דעל מה מוסף ודרי פשימא דבל תוסף ובל תגרע הוא במוסף או מגרע מנוף המצוה כמ"ש בספרי ובשם דילן חמש פרשיות בתפילין וכיו"ב בכל תגרע איכ בעושה מצוה לאחזי אמאי יהי' בל תוסף ועי' ברמב"ן זל עזרת פרשת ואתחנן שב' אבל לא באלה בלבד אמרו אלא אף הישן בשמיני בסוכה לוקה וכו' עיי"ש אך באמת צ"ע מגיל זה [ועי' ברמב"ן זל שם שס"ל דאפי' במוסף מצוה חדשה איכא בית ונראה שלמד זה מהא דישן בשמיני בסוכה ועי' באדרת אלי' להג"א זל פ' ראה מ"ש בענין זה לחלק בין הלאו דפ' ואתחנן להלאו דפ' ראה שהמה ענינים נפרדים אמנם דעת הרמב"ן זל נראה דמלאו אחד נשמע הכל וכתבנו מזה במק"א ואב"מ] לכן נראה דאפי' איכ דכל תוסף ליש אלא במוסף בגוף המצוה אבל במוסף מצוה לגמרי ליכא בל תוסף מ"מ בשלא בזמנו איכא בית והיינו משום דבכל מצוה יש חלק הלימוד ג"כ והנה נהי דנתנה התורה זמני העשוי לכל מצוה היינו מצוה בפסח ושופר ברה ולולב בסוכות וכיו"ב ה"ד חלק העשוי אבל חלק הלימוד של המצוה זה אין לו זמן קבוע כלל ומצותה חמיד ואיכ חזיל כאלו אמרה תורה דמצות אילו לעשותן לגמרי הן בחלק הלימוד והן בחלק העשוי זמנם רק בזמנים אילו אבל שלא בזמנם אינו נודע אלא חלק הלימוד שבהם איכ זה שישן בסוכה בח' בא לתוסף או על המצוה חלק העשוי שאינה נודעת אלא בזמנה ושפיר הוי בכלל מוסף על המצוה חזי בעוה"ת. ומעתה י"ל דהיה בכל תגרע אם מכמל ועובר על מצע ליכא בל תגרע דליש בל תגרע אלא במגרע מנוף המצוה אמנם קושית הרשב"א היא על חזיל דעקרו בשופר ולולב משום גזירה שמא יעבירו ע"כ דלא עקרו לגמרי המצוה דאיכ אמאי במצוה ג"כ לא נזרינן וע"כ כמ"ש דלא רצו לעקור המצוה לגמרי ולא רצו לעקור אלא חלק העשוי כדי שיוכל לקיים עדיין המצוה בחלק הלימוד ואיכ הוי שפיר בכלל בל תגרע דמגרע בגוף המצוה דנוטל חלק אחד מהמצוה זה הוי בכלל בל תגרע אבל מי שעובר מצע ואין כוונתו להבדיל חלק העשוי מחלק הלימוד זה אינו בכלל בל תגרע כלל רק עונשו על שמכמל מצע ועי' היטב בב"ז כי הדברים נחמדים דרך פלפול בעוה"ת. אם כי לקושמא דמילתא יש לעי' בהם הרבה בכ"ז אמרנו להציגם בזה לעורר לבב התלמודים [ובעיקר דעת הרשב"א זל שס"ל דמכמל מצע עובר בכ"ז במק"א בשם כבוד אדמו"ר הגאון **מסאכאטשאוו** שליט"א שכוונתו רק במי שמכמל לגמרי המצע וכמו שב' הרמב"ן זל במוסף מצע חדשה איכא בית כן ה"ה במי שעוקר מצע לגמרי עובר בכל תגרע אבל מי שעובר על מצע מורה הרשב"א זל דליכא בית ול"ק קושיות המו"א ואכמ"ל יותר בזה]:

אמנם כן אצי"פ שמבואר בספרי שהמעשה תלוי בתלמוד ואין התלמוד תלוי במעשה אין כוונת הספרי שאין התלמוד תלוי במעשה כלל דהרי מבואר ביבמות (דף ק"ט ע"ב) ר' יוסי אומר כל האומר אין לו אלא תורה אף תורה אין לו מ"מ אמר ר"פ אמר קרא ולמדום ועשתם כל שישנו בעשוי ישנו בלמירה כל שאינו בעשוי אינו בלמירה מבואר בהדיא דדרשינן מדרך קרא דגם הלימוד תלוי במעשה אך באמת ר"פ לא דרש מזה מי שאינו בגדר עשוי מצות אלו לא יהי' בחלק הלימוד דזה מבואר בספרי להיפוך רק דכוונת ר"פ דמי שאינו מקבל עליו עול עשוית המצות. זה גם תורה אין לו וכמ"ש בריש דברינו דזה שיהי' לאדם תורה הוא רק על ידי כח המצות שהם הכלים לקבלת התורה ולכן מי שאומר שאין לו אלא תורה גם תורה אין לו שאין התורה מתקיימת אצלו כלל לזאת העיקר מי שרוצה להשיג חלקו בתורה צריך להבין את עצמו בקיום מצות ומעשים טובים וללמוד התורה מפני שהקב"ה קדשנו במצותיו וציונו ללמוד תורה ועירצו נוכל להשיג חלקינו מה שמוכן לנו מרומים ובאמת מוכח זה ממה שלא צוה התורה ברכה קודם שום מצוה ועשוי וזאת קודם לימוד התורה כמ"ש המפרשים דאפי' למיד דברכת התורה הוא דאורייתא מ"מ ברכת המצות הוא רק דרכנן וצ"ב הטעם בזה ולהניל איש שא"א להשיג אור תורה אם לא במצוה שקדמה לה שעירד המצוה יוכל להשיג אור תורה ולזאת קודם לימוד התורה צריך לעשות מצוה שעירצו נוכל להשיג אור תורה זה כי נר מצוה ותורה אור :

לזאת ענה בהקדמת ספרי מרם שהגני מוציא לאור עולם מחידושינו בתורה אשר חננו השי"ת כורה אני ומשבח להשי"ת אשר קדשנו במצותיו וציונו לעסוק בתורה ועסק היגיעה בתורה שיהי' התורה עסק שלנו וכמו שמינע אדם בעסקו כן צריך ליגע בתורה כי זה הוא עיקר עסק שלנו שלזה ה"י תכלית בריאת האדם ועירצו שאדם מישראל מינע את עצמו בתורה עירצו וזכה להשיג חלקו בתורה וזאת הוא הברכה השני' שאנתנו מברכים